

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2017|073 VAN 16 NOVEMBER 2017

OVER DE VOORLOPIGE GEHELE OPHEFFING VAN DE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE KAPEL O.L.VROUW VAN BIJSTAND IN ZOTTEGEM, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 27 OKTOBER 2017

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 16 november 2017 volgend advies uit:

1. De VCOE ontving op 27 oktober 2017 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed over de voorlopige gehele opheffing van de bescherming als monument van de kapel OLV van Bijstand in Zottegem. De VCOE spreekt zich in voorliggend advies uit over de documenten in het kader van de opheffing van de bescherming met name (a) het ministeriële besluit tot voorlopige opheffing van de bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het inhoudelijk dossier.
2. Artikel 1 van het ministerieel besluit legt de voorlopige gehele opheffing vast van het ministerieel besluit van 30 september 1974, houdende de bescherming als monument van de kapel O.L. Vrouw van Bijstand aan de Kapellestraat (nu Leliestraat) in Zottegem.

De gehele opheffing van de bescherming als monument van de kapel steunt op artikel 6.2.1, 1° van het Onroerenderfgoeddecreet: *“de erfgoedwaarden van het beschermde goed zijn onherstelbaar aangetast of verloren gegaan”*. Het inhoudelijk dossier motiveert de opheffing vanuit de vaststelling dat feitelijk herstel of reconstructie niet meer mogelijk zouden zijn. De kapel bestaat enkel nog uit muurresten en het interieur en de interieurafwerking zijn volledig verdwenen. Er zouden aldus onvoldoende elementen bewaard zijn om feitelijk herstel mogelijk te maken. Een reconstructie door hergebruik van in situ bewaarde delen en gestockeerde onderdelen in combinatie met de toevoeging van nieuwe materialen zou louter een kopie of reproductie opleveren. Het eindresultaat zou hierdoor weinig authenticiteit bevatten.

De commissie wenst te benadrukken dat de kapel wel degelijk nog steeds erfgoedwaarde heeft. Meer bepaald wijst de commissie op de historische, volkskundige en ruimtelijk-structurende waarde van de kapel. Deze erfgoedwaarden zijn niet opgenomen in het oorspronkelijk beschermingsbesluit, maar zijn in de huidige situatie wel degelijk aanwezig. De historische, volkskundige en ruimtelijk-structurende waarden vertegenwoordigen een algemeen belang en verantwoorden aldus een verderzetting van de bescherming. Ondanks de ruïneuze toestand van het gebouw, acht de commissie het zinvol om deze waarden alsnog te erkennen en er een toekomstperspectief aan te koppelen in de beheersvisie. De herbestemmingen van de kerk van Bossuit en van de Sint-Rochuskerk in Ulbeek kunnen als ultieme voorbeelden worden aangehaald om te illustreren dat de ruïneuze toestand van de kapel geen eindpunt hoeft te betekenen.

De commissie pleit aldus voor een wijziging van het beschermingsbesluit, waarbij minstens de historische, volkskundige en ruimtelijk-structurende waarde worden erkend. Het is tevens wenselijk om bijkomend na te gaan in welke mate ook andere erfgoedwaarden nog aanwezig zijn. De wijziging van het beschermingsbesluit is verantwoord omwille van het algemeen belang en kan aldus doorgevoerd worden op basis van art. 6.2.1, 3° van het onroerenderfgoeddecreet.¹ Het

---

¹ Art. 6.2.1, 3° OE-decreet: ‘de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing is vereist omwille van het algemeen belang’

beschermingsbesluit dient verder op basis van artikel 6.2.1., 4° van het decreet aangevuld met beheersdoelstellingen, alsook voorschriften voor instandhouding en onderhoud die zijn afgestemd op de huidige situatie.²

3. Artikel 2 van het ministerieel besluit somt de kadastrale percelen op van de op te heffen beschermingen en verwijst naar het afbakeningsplan en de fotoregistratie die als bijlagen bij het opheffingsbesluit worden gevoegd.

Het inhoudelijk dossier verduidelijkt dat de kapel in 1974 werd beschermd omwille van de architecturale en artistieke waarde en op dat moment nog in een redelijk goede toestand verkeerde. Wel was de kapel toen reeds gesloten en had de gemeente interieurelementen weggehaald en opgeborgen. De 'staat van bevinding' daterend van 1980 schets het beeld van een gebouw dat aan reparatie toe was.

De commissie stelt in de eerste plaats vast dat het beschermingsbesluit, daterend van 1974, niet verwijst naar de erfgoedwaarden die aan de basis liggen van de bescherming. De architecturale en artistieke waarden zijn aldus niet expliciet in het beschermingsbesluit opgenomen. De commissie verwijst naar artikel 6.2.5³ van het onroerendergoeddecreet en vraagt in het ministeriële besluit minstens te verwijzen naar de verloren gegane erfgoedwaarden, dit naar analogie met het voorlopige opheffingsbesluit van de Josephinehoeve in Voeren.

Wat betreft de registratie van de erfgoedwaarden en van de erfgoedkenmerken –en elementen, zijn er nog tal van onduidelijkheden. Zo blijkt uit het inhoudelijk dossier niet welke cultuurgoederen bewaard zijn gebleven en waar ze zich bevinden. Een overzicht van nog aanwezige of bewaarde bouwmaterialen ontbreekt eveneens. Het inhoudelijk dossier geeft aan dat het monument doorheen de tijd verschillende malen is geregistreerd en dat het niet nodig is om het naar aanleiding van de opheffing nog een laatste maal te registreren. Het inhoudelijk dossier verwijst echter enkel naar het beschermingsdossier als bron. Het is aldus onduidelijk welke registraties er doorheen de tijd hebben plaatsgevonden en wat er precies bewaard is gebleven.

Aansluitend verwijst de commissie naar artikel 6.2.5, 7° van het onroerendergoeddecreet en meent ze dat het voorstel tot opheffing onvoldoende aantoont op welke manier zal worden omgegaan met de nog aanwezige elementen. Waardevolle bouwkundige elementen die al dan niet op de site bewaard zijn en die niet worden hergebruikt, alsook de eventueel bewaarde cultuurgoederen, worden bij voorkeur ondergebracht in een onroerendergoeddepot.

4. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een ongunstig advies voor de voorlopige gehele opheffing van het ministerieel besluit van 30 september 1974 houdende de bescherming als monument van de Kapel O.L.V rouw van Bijstand.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt
Voorzitter

---

² Art. 6.2.1, 4° OE-decreet: 'het goed beheer vereist de toevoeging van gegevens zoals vermeld in artikel 6.1.14, 7° t.e.m. 9°'

³ Het besluit tot voorlopige wijziging of opheffing moet volgens dit artikel de aanduiding bevatten van de te registreren en te documenteren erfgoedwaarden die verloren gaan.